

blikket også noget, der hedder brødhvede, fordi man kan gøde lidt ekstra.

Nu er der jo lagt op til, at vi i dag skal drøfte erhvervenes muligheder, og jeg kan derfor heller ikke lade være med at sætte spørgsmålstegn ved, om den måde, hvorpå vi i dag driver primærerhvervet – det er specielt det, jeg sigter til her – også giver det økonomiske udbytte, som den burde give. Når jeg stiller spørgsmålet, er det selvfølgelig, fordi jeg også har tænkt over svaret, og jeg vil godt give et eksempel:

Jeg har nede på mit bord liggende en undersøgelse, der ser på den strukturudvikling, der har fundet sted i landbruget, med lidt andre briller end de sædvanlige. Denne undersøgelse tager nemlig udgangspunkt i værditilvæksten i primærerhvervet og i kvaliteten, altså kvalitetsproduktet. Værditilvækstens andel af produktionsværdien fortæller, hvor meget der er tilbage til investering i jord, arbejde og kapital, eller med andre ord, hvor meget en vare bliver værd, når den har været gennem hele møllen og hele sektoren.

Den undersøgelse, som jeg har kigget på, viser, at værditilvæksten i primærlandbruget fra 1951 til 1994 har været markant faldende sammenlignet med værditilvæksten i andre erhverv. Den er faldet fra en faktor 87 i 1951 til en faktor 46 i 1994. Det er næsten en halvering af værditilvæksten i primærerhvervet, og der er selvfølgelig også nogle gode forklaringer på det.

Det må bl.a. hænge sammen med, at prisen på arbejdskraft er blevet så meget dyrere. Det er også derfor, den ikke bruges i nær samme omfang i primærerhvervet som tidligere, og det kan man måske på mange måder sige er godt. Men også brugen af maskiner, som jo er meget udbredt, og købet af hjælpepestoffer – nu siger jeg det pænt, for det, jeg mener, er kunstgødning og pesticider – er vokset markant. Samtidig med det er miljøkravene selvfølgelig steget og steget, og jeg behøver ikke at minde om Vandmiljøplan I og II og pesticidhandlingsplanerne. Der er jo mere eller mindre indirekte refereret til dem, i hvert fald i den vedtagelse, der kommer fra højre side af salen.

Sagt på en anden måde: Landbrugsproduktionen er blevet industriel, og landbrugets priser flader støt og stille ud på trods af alle de støtteordninger, man i øvrigt kan mobilisere til dem. Man kunne kalde det for primærerhvervets virkelige trædemølle: EU betaler, og man indretter typisk sin produktion efter, hvor me-

get støtte man kan opnå, og det giver altså de uheldige effekter på natur og miljø, som vi også har hørt beskrevet tidligere i dag. Og så må man jo spørge: Hvad kan vi gøre ved det? Der må jo være en eller anden form for svar på det spørgsmål, hvis ikke den udvikling skal fortsætte.

Jeg har sagt det før, og jeg vil sige det en gang til: Der er enkelte muligheder, man kan tage fat i. Man kan for det første forsøge at ændre sin produktion – men jeg ved godt, det er svært – så man omlægger den til andre kvalitetsprodukter end dem, man sælger i dag. Jeg siger ikke, at man ikke allerede nu laver kvalitetsprodukter; jeg siger bare, at man af den ene eller anden grund ikke får den pris for dem på verdensmarkedet, som de muligvis fortjener.

Derfor bliver jeg også nødt til at ramme ned i noget af det, som jeg mener der er afsætningsmuligheder i. Jeg har nævnt nogle undersøgelser før, og de peger altså på økologisk produktion. Jeg er godt klar over, at de store industrier ikke er begejstrede i den retning, for vi hører jo hele tiden, hvor dårligt det går med mælkeproduktionen, og at der er alt for meget mælk, som må sælges på ordinære vilkår. Men jeg bliver altså bare ved med at stille spørgsmålet: Hvorfor laver man så ikke den mælk om til noget andet, ost f.eks., som der ville være en stor, stor afsætning for på markedet i Tyskland og måske i Frankrig – det ved jeg ikke rigtig – men i hvert fald i Storbritannien? Det var noget af det, jeg godt kunne forestille mig at man kunne putte ind i en ny redegørelse, hvis vi senere får en af samme type som den, vi diskuterer nu.

Dernæst vil jeg godt nævne fornyelsen, og jeg vil selvfølgelig tage fat i den aktuelle lovgivning, vi har liggende i udvalget, nemlig innovationsloven: I Det Radikale Venstre kan vi ikke forstå, at man ikke fra næsten alle sider i salen er begejstret for den. Hvorfor er specielt Venstre og De Konservative – de store partier, der har med landbruget at gøre – ikke interesserede i at få lavet en joint venture-ordning, så de små og mellemstore virksomheder med udviklingsmuligheder vil blive løftet op? Hvorfor skal det være, som det altid har været? Det er der efter vores opfattelse ikke megen fornyelse i.

Jeg skylder at sige, at fiskeriet selvfølgelig skal have sit ud af de 100 mia. kr., der omsættes på området. Fiskeriet står faktisk for næsten en fjerdedel, og det skyldes jo i høj grad, at vi har en fiskeriindustri her i landet. Der bliver landet